

Kirje

4.3.2026

VN/37863/2025
VN/37863/2025-OKM-9

Jakelussa mainittu

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain, sairausvakuutuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja lausuu seuraavaa.

Kuntoutuslakiin ehdotetut muutokset

Nuoren kuntoutusrahaa koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi. Säännöksen piiriin kuuluva kohderyhmä ehdotetaan siirrettäväksi tarkennettuna Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Nuoren kuntoutusrahaan on aiemmin liittynyt positiivisen erityiskohtelun elementtejä. Hallituskauden aikana on tehty useita lakimuutoksia, minkä seurauksena Kansaneläkelaitoksen toimeenpanokäytännössä ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan kohderyhmät ovat muuttuneet suurelta osin päällekkäisiksi. Nuoren kuntoutusrahaa on mahdollista myöntää vain erittäin rajatulle ikäryhmälle eli 18–19-vuotiaille nuorille.

Useimmat nykyiset nuoren kuntoutusrahan saajat voisivat saada kuntoutusrahaa myös ammatillisen kuntoutuksen perusteella. Poikkeuksia ovat lähinnä ne nuoret, jotka eivät täytä ammatillisen kuntoutuksen korkeampaa työelämätaavoitetta, sekä ne, jotka saavat nuoren kuntoutusrahaa muun kuin koulutuksen, kuten työpajatoiminnan, Kuntoutuksen ajalle on tehty henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma, joka nyt poistuisi.

Nuoren kuntoutusrahan nykyinen kohderyhmä siirrettäisiin tarkennettuna kuntoutuslain ammatillisen kuntoutuksen lakiperusteen alle. Henkilö saisi päätöksen ammatillisesta kuntoutuksesta ja kuntoutusrahan sen perusteella.

Muutosten seurauksena nuorten työpajatoimintaa ei järjestetä ammatillisena kuntoutuksena eikä työpajaan osallistuminen siten oikeuttaisi kuntoutusrahaan. Näihin ryhmiin kuuluvien

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

nuorten tulisi jatkossa hakeutua jonkin muun etuuden piiriin toimeentulonsa turvaamiseksi. Nuorten työpajatoiminnassa olevat nuoret voisivat jatkossa hakeutua työttömiksi työnhakijoiksi ja myöntämisedellytysten täytyessä työttömyysturvaetuuksien piiriin ja hakea yleistukea ja viime sijassa toimeentulotukea toimeentulonsa turvaamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota hallituksen esitysluonnoksessa mainittuihin perusteluihin, joiden mukaan ammatillisena kuntoutuksena tuettavat maksulliset opinnot tulevat kyseeseen vain poikkeustilanteissa, kun tarkoituksenmukaista koulutusta ei ole saatavissa julkisista oppilaitoksista (s.24). Ministeriö toteaa, että nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen kannalta tarkoituksenmukaisia maksullisia koulutuksia järjestetään myös koulutusjärjestelmän piirissä vapaassa sivistystyössä. Vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) säädetään vapaan sivistystyön oppilaitoksista: kansalaisopistoista, kansanopistoista, kesäyliopistoista, liikunnan koulutuskeskuksista ja opintokeskuksista. Koulutuksen järjestäminen perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämään oppilaitoksen ylläpitämislupaun, ja koulutuksen järjestämiseksi ylläpitäjälle maksetaan valtionosuusrahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmästä. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan opiskelijoilta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja, minkä takia opinnot ovat pääsääntöisesti maksullisia. Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutusten kestot vaihtelevat lyhyistä koulutuksista lukuvuoden kestäviin koulutuksiin, ja opiskelu voi koulutuksen mukaan olla pää- tai sivutoimista. Kansanopistot ja liikunnan koulutuskeskukset ovat sisäoppilaitoksia, joissa opiskelu on pääsääntöisesti päätoimista ja pitkäkestoista.

Lehtimäen opisto on sisäoppilaitosmuotoista koulutusta järjestävä kansanopisto, jonka pääasiallisena, erityisenä koulutustehtävänä on vaikeasti vammaisten koulutus. Opintolinjoilla on lukukausimaksu lukuun ottamatta lakisääteisenä järjestettävää kansanopiston oppivelvollisille suunnattua koulutusta (ns. opistovuosi oppivelvollisille). Hintaan sisältyy opetus ja täysihoito. Opintojen rahoittamiseen voi hakea Kansaneläkelaitokselta nuorten kuntoutusrahaa. Kyseessä on julkiseen koulutusjärjestelmään kuuluva maksullinen koulutus. Ministeriö esittää, että hallituksen esityksen perusteluita täsmennetään tältä osin.

Ministeriö kiinnittää huomiota myös esityksen perusteluihin, joiden mukaan nuoren kuntoutusrahaa maksullisten opintojen perusteella saavien henkilöiden määrä on hyvin pieni, ja maksulliset opinnot ovat pääsääntöisesti olleet kestoltaan lyhytaikaisia polkuopintoja, joiden kautta on usein pyritty hakeutumaan tutkinto-opiskelijaksi maksuttomien opintojen piiriin (s.24, 30). Lyhyillä polkuopinnoilla viitataan noin vuoden mittaisiin opintoihin (s.11). Perusteluissa myös todetaan, että maksullisia opintoja suorittavien nuorten mahdollisuus suorittaa esimerkiksi mainitut polkuopinnot voivat vaikeutua ehdotetun muutoksen myötä (s.24). Lisäksi mainitaan, että Kelan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaisesti maksullisia opintoja ei enää jatkossa olisi mahdollista suorittaa ammatillisena kuntoutuksena muutoin kuin poikkeuksellisesti (s.30).

Ministeriö katsoo, että vaikka vaikeasti vammaisten nuorten määrä suhteessa muuhun ikäluokkaan on pieni, on erityisen tärkeää mahdollistaa tälle erityisryhmälle pääsy opiskelunvalmiuksia ja jatko-opintoja tukevaan koulutukseen. Ministeriö katsoo myös, että lukuvuoden kestäviä päätoimisia opintoja voidaan pitää pitkinä koulutuksina niin nuorten kannalta kuin nivelvaiheena toimivan koulutuksen tavoitteeseen nähden. Vapaan sivistystyön koulutukset eivät johda tutkintoon.

Suomen pitkäaikaisena kansallisena koulutuspoliittisena tavoitteena on ollut nostaa väestön koulutustasoa ja turvata kaikille oppijoille sujuvat siirtymät koulutuspolulla, jotta nämä voivat sujuvasti ja ilman turhia viivytyksiä siirtyä koulutuspolulta työelämään. Myös lausunnolla olevan luonnoksen mukaan hallituksen esityksen tavoitteena olisi edelleen tukea nuoria kohti opintoja ja työllistymistä sekä ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä (s.25). Luonnoksessa ehdotettu muutos ei edistä näitä tavoitteita, koska vapaan sivistystyön

oppilaitoksissa järjestettyjen koulutusten rajaaminen ammatillisen kuntoutuksen ulkopuolelle tarkoittaa sitä, että erityistä tukea ja matalan kynnyksen koulutusta tarvitsevien nuorten koulutuspolku pitkittyy tai jopa kokonaan estyy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää edellä mainittu huomioiden, että ammatillisessa kuntoutuksessa hyväksyttäisiin sellaiset koulutusjärjestelmään kuuluvat maksulliset opinnot, joita järjestetään Lehtimäen opistossa ja muissa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa silloin, kun ne ovat kuntoutujan tutkintotavoitteiseen koulutukseen hakeutumisen ja työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaisia ja eläkkeelle siirtymistä ehkäiseviä.

Kansliapäällikkö

Heidi Backman

Neuvotteleva virkamies

Merja Niemi

Jakelu

STM Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/37863/2025-OKM-9

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: